

of short-time memory the examined students were offered to do two tasks with different background sounds (silence, harmonious music, rock music). Some numbers and a text – rubais by O. Khayyam were used in the tasks as stimuli. It was found out that in conditions of short-time background influence of expressive rhythmic music the effectiveness of short meaningful memorization in students considerably decreases, as compared to both – conditions of silence and those of harmonious musical background. The latter is connected with contradiction between integration process, realized when semantic reproduction of information takes place in short memory, and tendency to differentiation and determination of a concrete sequence of sound complexes under the influence of rhythmic musical background. The influence of short-time harmonious and expressive rhythmic musical background on the effectiveness of short memory for numbers was not revealed. It was found out that in conditions of short-time background influence of harmonious music in the process of short memorization of a text by students orientation of mnemonic mechanisms to the effective determination of semantic connections between components of text increases.

Keywords: mnemonic processes, activity, short memory, background sound, rhythm, memorization of sense.

Подано до редакції 30.09.2014

УДК: 159.922.736.4 : 159.9.072

Ірина Василівна Опанасюк,
психолог Брошнів-Осадської ЗОШ І-ІІІ ст. Івано-Франківської обл.,
здобувач кафедри загальної та клінічної психології,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
буль. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна.

ЕМОЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА EQ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті здійснено спробу розкрити психологічну сутність емоційної спрямованості як складової емоційного інтелекту в старшому шкільному віці. Наголошується, що емоційна спрямованість є основою для подальшого розв'язання сукупності питань, зокрема: емоційна готовність в прийнятті самостійних рішень, вміння підпорядковувати свій внутрішній стан реаліям дійсності, гнучкість реагування на життєві обставини, застосування способів саморегуляції емоційних станів. Проведено психодіагностику розвитку емоційної спрямованості в старшокласників та проаналізовано кореляційні взаємозв'язки між складовими емоційної спрямованості: альтруїстичною, комунікативною, глоричною, практичною, пугнічною, романтичною, гностичною, естетичною, гедоністичною, акізитивною.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоційна спрямованість, складові емоційної спрямованості, старший шкільний вік, емоційні стани, емоційні переживання.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зрушення, які відбуваються в державі, сприяють утвердженню особистості як соціальної цінності в забезпеченні успішності власного життя. Зростання дій інформаційних, соціально-психологічних чинників створює перевантаження в емоційній, когнітивній та поведінковій сферах особистості, особливо це стосується підростаючого покоління. Мова йде про старший шкільний вік, у якому здійснюється певна «стабілізація» у формуванні поглядів, бачення свого місця у житті та усвідомлення власних емоційних проявів. Відтак, емоційна спрямованість є однією з необхідних умов становлення особистості старшокласника, що за певних умов забезпечить йому адекватне сприйняття дійсності та успішну життєдіяльність.

Актуальність проблеми зумовлена також і тим, що емоційна спрямованість є основою для подальшого розв'язання сукупності питань, зокрема: емоційна готовність в прийнятті самостійних рішень, вміння підпорядковувати свій внутрішній стан реаліям дійс-

ності, гнучкість реагування на життєві обставини, застосування способів саморегуляції емоційних станів.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Дослідження були зорієнтовані в основному на вивчення спрямованості як складної структури, що включає в себе систему потреб, інтересів та ідеалів (О. К. Ковальов); основної життєвої спрямованості (Б. Г. Ананьєв); динамічної тенденції (С. Л. Рубінштейн); домінуючих відносин (В. М. Мясіщев); внутрішньої позиції особистості (Л. І. Божович); ставлення особистості до цінностей (К. К. Платонов); стійкої домінуючої системи мотивів, що пов'язана з основними потребами та інтересами особистості (Є. П. Ільїн). Проблема емоційної спрямованості знайшла відображення у дослідженнях Б. І. Додонова. Однак, виходячи із поліваріативності підходів учених до вищезгаданої проблеми, зауважимо, що вона недостатньо розкрита у форматі досліджень старшого шкільного віку.

Мета дослідження – виявити рівень розвитку емоційної спрямованості в старшокласників.

Відповідно до зазначеної мети поставлено такі завдання:

- 1) проаналізувати змістову характеристику феномену «емоційна спрямованість» як складової EQ;
- 2) провести психодіагностику розвитку емоційної спрямованості в старшокласників;
- 3) виявити взаємозв'язок складових емоційної спрямованості у старшому шкільному віці.

Розглядаючи феномен емоційної спрямованості, ми припускаємо, що він дає змогу особистості старшокласника регулювати власну емоційну сферу для зменшення внутрішнього конфлікту, функціонально забезпечити адекватну поведінку та сприяє входженню його в соціокультурний простір.

Для дослідження категорії «емоційна спрямованість» звернемося до змістового наповнення зазначеного феномену. «Спрямованість особистості – сукупність стійких мотивів, які орієнтують діяльність людини і є відносно незалежними від наявних ситуацій» [4, с. 339]. Вагомою характеристикою психоемоційної структури особистості є емоційна спрямованість, де емоції розглядаються в якості цінності. С. Л. Рубінштейн писав: «Будь-яка особистість має свій емоційний устрій та стиль, свою основну палітру емоцій та почуттів, за допомогою яких вона сприймає світ» [5, с. 109].

Б. І. Додонов розрізняє загальну спрямованість, що охоплює всю ієрархію ціннісних для особистості переживань та конкретну емоційну спрямованість (конкретні види діяльності, за допомогою яких людина реалізує свою емоційну спрямованість). Згідно з концепцією емоційної спрямованості, емоційні переживання аналізуються не тільки у вигляді оціночно-відображувальної функції, але й у формі самостійних цінностей особистості [1, с. 97]. Звідси, емоційна спрямованість може розглядатися як проекція спрямованості особистості на емоційну сферу, як відображення тих потреб та мотивів, що є домінуючими в загальній спрямованості особистості. Учений пов'язує загальну емоційну спрямованість із приналежністю особистості до певного типу [1, с. 98-103].

Виходячи із завдань дослідження, проведено психодіагностику емоційної спрямованості.

Дослідження проводилось у 2014 році. Вибірка складала 217 учнів шкіл Івано-Франківської обл., з яких одна школа – міська (Брошнів-Осадська ЗОШ І-ІІІ ст.) – 150 учнів, а друга – сільська (Нижньострутинська ЗОШ І-ІІІ ст.) – 67 учнів. Вік респондентів склав 15-17 років.

В основу дослідження емоційної спрямованості нами було взято критерії складових EQ Б. І. Додонова (табл. 1).

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз результатів дослідження емоційної спрямованості старшокласників

Шкали	Показники, % (міська школа)		
	високий	середній	низький
Альтруїстична спрямованість	57	39	4
Комунікативна спрямованість	71	27	2
Глорична спрямованість	41	50	9
Практична спрямованість	70	27	3
Пугнічна спрямованість	59	40	1
Романтична спрямованість	80	19	1
Гностична спрямованість	79	17	4
Естетична спрямованість	48	44	8
Гедоністична спрямованість	60	37	3
Акізитивна спрямованість	19	54	27

Шкали	Показники, % (сільська школа)		
	високий	середній	низький
Альтруїстична спрямованість	76	21	3
Комунікативна спрямованість	85	14	1
Глорична спрямованість	55	39	6
Практична спрямованість	78	22	0
Пугнічна спрямованість	76	24	0
Романтична спрямованість	90	10	0
Гностична спрямованість	51	46	3
Естетична спрямованість	61	36	3
Гедоністична спрямованість	82	18	0
Акізитивна спрямованість	21	51	28

За шкалою «альтруїстична спрямованість» в сільській школі зафіксовані такі результати: 76% старшокласників мають високий рівень альтруїстичної спря-

мованості, 3% старшокласників – низький рівень. Відповідно, в міській школі 57% старшокласників мають високий рівень, тоді як 4% – низький рівень альт-

руїстичної спрямованості. Отримані дані дають змогу констатувати, що альтруїстична спрямованість більше виражена у старшокласників сільської школи. Вагоме значення для них має не тільки усвідомлення того, що їх діяльність корисна для інших, але й безпосередній контакт, з якими вони розбудовують поле взаємодії. Не менш важливою для старшокласників сільської школи є потреба у сприянні, допомозі, заступництві, співчутті іншим, ніж в старшокласників міської школи. «Презумпція взаємності» є основою довірливих стосунків між партнерами [3, с. 16] і як наслідок, супроводжує кращі сторони буття особистості – щастя, дружбу, любов.

За шкалою «комунікативна спрямованість» зафіксовано, що 85% старшокласників сільської і 71% міської шкіл мають високий рівень комунікативної спрямованості, що вказує на обумовленість в учнів потреби у спілкуванні. Ми бачимо, що старшокласники прагнуть спілкуватися, ділитися думками, переживаннями з іншими та виражати почуття симпатії, поваги, вдячності. І як тут не погодитись з Л. П. Міщиною, що «мова йде не тільки про взаємну толерантність один до одного, але й прийняття партнера по спілкуванню, здатність реалізувати його потреби у спілкуванні» [2, с. 146].

За шкалою «глорична спрямованість» були отримані такі результати: 55% учнів сільської школи і 41% міської школи виявили високий рівень глоричної спрямованості, 39% досліджуваних сільської і 50% міської шкіл – середній рівень. Це свідчить про вагомість для старшокласників їхнього позитивного прийняття та захоплення. Потреба у самоствердженні, прагненні завоювати визнання, пошану є предметом їхньої уваги.

Результати досліджень за шкалою «практична спрямованість» показали, що її високий рівень мають 78% досліджуваних сільської і 70% міської шкіл. Це пояснюється тим, що для старшокласників найбільш цінним емоційним компонентом є прагнення до мети та емоційна захопленість на шляху до її реалізації, зокрема, бажання досягти успіху в роботі, задоволення результатами своєї праці тощо.

За шкалою «пугнічна спрямованість» зафіксовано, що 76% старшокласників сільської і 59% міської шкіл мають високий рівень пугнічної спрямованості. Отримані дані дають змогу констатувати, що старшокласників притягують ситуації небезпеки, боротьби з нею та власної перемоги. Боротьба притягує їх не стільки можливістю самоствердження, скільки безпосереднім задоволенням від самого процесу. Спрага гострих відчуттів, захоплення ризиком, почуття спортивного азарту, «спортивна злість» є характерною для них.

Дослідження романтичної спрямованості показало, що 90% учнів сільської і 80% міської шкіл мають високий рівень романтичної спрямованості, тоді як 10% учнів сільської і 19% міської шкіл – середній рівень. Це пояснюється тим, що в старшокласників ви-

ражене прагнення до таємничого, хвилюючого-загадкового, екзотичного. Вони намагаються показати як багато складного, незвичайного приховано за зовні простим. Для них видається цікавим відшукати більш глибоку світоглядно значущу основу ззовні банальних, не пов'язаних один з одним явищ.

Результати досліджень за шкалою «гностична спрямованість» показали, що її високий рівень притаманний 79% досліджуваних міської і 51% сільської шкіл. Відповідно, 17% досліджуваних міської школи і 46% сільської – середній рівень, що свідчить про здатність учнів розв'язувати складні пізнавальні проблеми, вміння отримувати не тільки нову інформацію, але й впорядковувати її. Для них властиве задоволення потреби в «пізнавальній гармонії»: прагнення щось зрозуміти, проникнути в сутність явища; нестримне бажання долати протиріччя у власних міркуваннях, унормувати все.

За шкалою «естетична спрямованість» зафіксовано, що 61% старшокласників сільської школи та 48% міської школи мають високий рівень естетичної спрямованості. Ці дані дають підстави говорити, що старшокласники знаходять насолоду у переживанні почуттів прекрасного, витонченого, граціозного, піднесеного, що виступають домінуючими серед інших. Відповідно, 8% досліджуваних шкіл показали низький рівень естетичної спрямованості, що характеризується недостатньою потребою жити в гармонії з оточенням та прагненням до естетичної насолоди.

Шкала «гедоністична спрямованість» показує, що 82% учнів сільської і 60% міської шкіл мають високий рівень гедоністичної спрямованості, тоді як 18% сільської і 37% міської шкіл – середні показники. Старшокласники надають перевагу тим почуттям, які пов'язані із задоволенням чисто органічних потреб чи потреб у фізичному та психологічному комфорті.

Результати досліджень за шкалою «акізитивна спрямованість» вказують на перевагу середнього рівня акізитивної спрямованості у досліджуваних міської школи (54%), тоді як у сільській – 51%. Отримані дані дають підстави вважати, що для старшокласників головною насолодою є задоволення до нагромадження речей. Акізитивні устремління можуть виражатися в накопиченні ними не тільки речей, відомостей, але й їх колекціонуванні.

Для виявлення взаємозв'язку складових емоційної спрямованості ми використали кореляційний аналіз Спірмена.

У старшокласників (N=217) при розгляді показника «альтруїстична спрямованість» були встановлені позитивні кореляційні зв'язки із «комунікативною спрямованістю» (міська школа: $r=0,42$; $p<0,01$; сільська школа: $r=0,42$; $p<0,01$) та «естетичною спрямованістю» (міська школа: $r=0,51$; $p<0,01$; сільська школа: $r=0,43$; $p<0,01$). Звідси, чим більша альтруїстична спрямованість особистості, тим сильніше виражене прагнення в неї до спілкування, долання протиріч власних міркувань, бажання жити в гармонії з успі-

льством. І відповідно, згідно зі шкалою «комунікативна спрямованість», чим краще розвинена комунікативна спрямованість старшокласника, тим більш виражений рівень довіри і прагнення надати допомогу іншому. Разом з тим у старшокласників сільської школи при дослідженні взаємозв'язку між показниками «альтруїстична спрямованість» та «гностична

спрямованість» встановлений кореляційний зв'язок $r=0,43$; $p<0,01$ (на відміну від показника міської школи $r=0,24$; $p<0,01$), що є свідченням того, що сільські школярі є більш відкритими і безкорисливими в обміні інформацією та отриманими знаннями.

Шкали	Альт. спр.		Комунік. спр.		Глор. спр.		Практ. спр.		Пугн. спр.		Романт. спр.		Гност. спр.		Естет. спр.		Гедон. спр.		Акзигит. спр.	
	М	С	М	С	М	С	М	С	М	С	М	С	М	С	М	С	М	С	М	С
Альт. спр.			0,42	0,42			0,36				0,29		0,24	0,43	0,51	0,43			0,20	0,41
Комунік. спр.	0,42	0,42			0,21	0,40	0,27				0,24			0,31	0,26			0,40	0,26	0,32
Глор. спр.	0,21		0,21	0,40				0,38										0,42		
Практ. спр.	0,36		0,27			0,38				0,34	0,26	0,46	0,36	0,42	0,40	0,32				0,32
Пугн. спр.								0,34												
Романт. спр.	0,29		0,24				0,26	0,46						0,42	0,43		0,21		0,27	0,30
Гност. спр.	0,24	0,43		0,31			0,36	0,42				0,42			0,38	0,39			0,22	0,49
Естет. спр.	0,51	0,43	0,26				0,40	0,32			0,43		0,38	0,39						
Гедон. спр.				0,40		0,42					0,21									
Акзигит. спр.	0,20	0,41	0,26	0,32				0,32			0,21	0,30	0,22	0,49						

Шкала «практична спрямованість» має позитивні кореляційні зв'язки із «романтичною спрямованістю» (міська школа: $r=0,36$; $p<0,01$; сільська школа: $r=0,42$; $p<0,01$) та «естетичною спрямованістю» (міська школа: $r=0,40$; $p<0,01$; сільська школа: $r=0,32$; $p<0,01$). Чим сильніше прагнення школяра до досягнення успіху в роботі, тим більш виражена в нього здатність до пізнавальної гармонії та насолоди у переживанні почуттів прекрасного.

Показник шкали «романтична спрямованість» виявив позитивні кореляційні зв'язки із «практичною спрямованістю», особливо що стосується категорії школярів сільської школи ($r=0,46$; $p<0,01$) та «акзигитивною спрямованістю» ($r=0,30$; $p<0,01$). Інакше кажучи, чим вищою є здатність школяра показати складність таємничого за зовні простим (особливість визнання, життя місія), тим сильнішим є прагнення до реалізації мети та задоволення результатами своєї праці.

Шкала «гностична спрямованість» має позитивні кореляційні зв'язки із «практичною спрямованістю» (міська школа: $r=0,36$; $p<0,01$; сільська школа: $r=0,42$; $p<0,01$), із «естетичною спрямованістю» (міська школа: $r=0,38$; $p<0,01$; сільська школа: $r=0,39$; $p<0,01$), Звідси, чим вищою є здатність старшокласника до гностичної спрямованості, тим кращою є спроможність в досягненні поставленої мети та гармонії з оточенням.

Шкала «естетична спрямованість» позитивно корелює з «альтруїстичною спрямованістю» (міська школа: $r=0,51$; $p<0,01$; сільська школа: $r=0,43$; $p<0,01$), із «практичною спрямованістю» (міська школа: $r=0,40$; $p<0,01$; сільська школа: $r=0,32$; $p<0,01$), та «гностичною спрямованістю» (міська школа: $r=0,38$; $p<0,01$; сільська школа: $r=0,39$; $p<0,01$). Отже, чим вища потреба індивіда в естетичній спрямованості, тим сильніше проявлена його здатність до розв'язання складних пізнавальних проблем, успішне вирішення яких вказує на загальнолюдське прагнення до щастя, задоволення від результатів власної праці.

Цікавими для нас виявились показники шкали «акзигитивна спрямованість» за результатами досліджень у сільській школі, де було виявлено позитивні кореляційні зв'язки із «альтруїстичною спрямованістю» ($r=0,41$; $p<0,01$), із «комунікативною спрямованістю» ($r=0,32$; $p<0,01$), із «романтичною спрямованістю» ($r=0,30$; $p<0,01$) та «гностичною спрямованістю» ($r=0,49$; $p<0,01$). Чим краще в старшокласника розвинена здатність до акзигитивної спрямованості, тим легше йому зрозуміти незвідане та налагодити безпосередній контакт з іншими. Водночас у школярів міської школи кореляційні зв'язки по цих шкалах були незначні $r=0,26$; $p<0,01$. Це дає підставу вважати, що у старшокласників міської школи менш виражена по-

треба акизитивної спрямованості на розбудову комунікативних зв'язків як і на самовіддачу у стосунках.

Висновки. Виявлений взаємозв'язок показників емоційної спрямованості дає змогу стверджувати, що емоційна спрямованість як складова EQ є інтегральною особистісно-психологічною якістю, яка регулює поведінку особистості та забезпечує психічну стійкість в життє-

вих ситуаціях. Звідси робимо висновок, що, впливаючи на компоненти емоційної спрямованості, ми розвиваємо і саму емоційну спрямованість.

Подальші перспективи власних досліджень вбачаємо у розробленні корекційно-розвивальної програми та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку EQ у старшокласників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Додонов Б. И. В мире эмоций / Б. И. Додонов. – К. : Политиздат Украины, 1987. – 140 с.

2. Міщиха Л. П. Спілкування як прояв творчої активності особистості / Л. П. Міщиха // Актуальні проблеми психології : Проблеми психології творчості : Збірник наук. праць / за ред. В. О. Моляко. – Т. 12. – Вип. 3. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – С. 143 – 150.

3. Овсянецька Л. П. «Презумпція взаємності» у структурі довірливих стосунків / Л. П. Овсянецька //

Збірник наук. праць : філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ : Вид-во ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника», 2005. – Вип. 10. – Ч. II. – 260 с.

4. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник Степанов О. М. – К. : Академвидав, 2006. – 423 с.

5. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии : в 2 т. Т. II / С. Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1989. – 328 с.

REFERENCES

1. Dodonov, B. I. (1987). *V mire emotsiy [In the world of emotions]*. Kiev. : Politizdat Ukrainy [in Russian].

2. Mishchykha, L. P. (2007). *Spilkuvannya yak proiav tvorchoi aktyvnosti osobystosti [Communication as manifestation of creative activity of personality]. Aktualni problemy psikhologii: Problemy psikhologii tvorchosti : Zbirnik nauk. Prats – Topical issues of psychology: issues of psychology of creativity: collection of scientific works.* Moliako, V. O. (Ed). Vols. 12, issue 3, pp. 143 – 150. Zhytomyr : Vid-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].

3. Ovsianetska, L. P. (2005). “Prezumptsiia vzaiemnosti” u strukturi doviryvykh stosunkiv [“Pre-

sumption of mutuality” in the structure of trustful relationships]. *Zbirnik nauk. prats : filosofii, sotsiologii, psikhologii – Collection of scientific works: philosophy, sociology, psychology.* Ivano-Frankivsk : Vyd-vo DVNZ «Prykarpat. nats. un-t im. Vasyliya Stefanyka», 10, Part II [in Ukrainian].

4. Stepanov, O. M. (2006). *Psikhologichna entsyklopediia [Psychological encyclopedia]*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].

5. Rubenstein, S. L. (1989). *Osnovy obshchey psikhologii [Fundamentals of general psychology]*. Moscow: Pedagogika [in Russian].

Ирина Васильевна Опанасюк,

*психолог Брошнев-Осадской ООШ I-III ст. Ивано-Франковской обл.,
соискатель кафедры общей и клинической психологии,
Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника,
ул. Шевченко, 57, г. Ивано-Франковск, Украина.*

ЭМОЦИОНАЛЬНАЯ НАПРАВЛЕННОСТЬ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ EQ СТАРШЕКЛАССНИКОВ

В статье осуществлена попытка раскрыть психологическую сущность эмоциональной направленности как составляющей эмоционального интеллекта в старшем школьном возрасте. Отмечается, что эмоциональная направленность является основой для дальнейшего решения совокупности вопросов, в частности: эмоциональная готовность в принятии самостоятельных решений, умение подчинять свое внутреннее состояние реалиям действительности, гибкость реагирования на жизненные обстоятельства, усвоение способов саморегуляции эмоциональных состояний. Проведена психодиагностика развития эмоциональной направленности старшекласников и проанализированы корреляционные взаимосвязи между составляющими эмоциональной направленности: альтруистической, коммуникативной, глорической, практической, пугнической, романтической, гностической, эстетической, гедонистической, акизитивной.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, эмоциональная направленность, составляющие эмоциональной направленности, старший школьный возраст, эмоциональные состояния, эмоциональные переживания.

Iryna Opanasiuk,
*psychologist of Broshniv-Osadska school, degree-seeking student of
the Department of General and Clinical Psychology,
Precarpathian National University named after V. Stefanyk,
57, Shevchenko Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine.*

EMOTIONAL ORIENTATION AS A COMPONENT OF SENIOR SCHOOL PUPILS' EQ

The article reveals the psychological essence of emotional orientation as a part of emotional intelligence in the senior school age, which is one of the necessary conditions of pupils' personality formation. It is noted that emotional orientation is the basis for the further solving of the set of issues, in particular: emotional readiness to make independent decisions, ability to subordinate its internal state to the realities of life, the flexibility to address the circumstances of life, learn the ways of emotional states self-regulation. Examining the phenomenon of emotional orientation, we assume that it allows a personality of a senior pupil to regulate his/her own emotional sphere in order to reduce internal conflicts, functionally adequate behavior and facilitates entering it in socio-cultural space. The psychodiagnostics of the development of emotional orientation for senior pupils has been conducted and correlation relationships between components of emotional orientation have been analyzed, in particular: altruistic, communicative, glory, practical, "pugna" (need for competition and struggle), romantic, gnostic, aesthetic, hedonistic, acquired emotions. The revealed interconnection of indicators of emotional orientation gives an opportunity to state that emotional orientation as a part of EQ is a personal psychological quality, which regulates the behavior of a personality and provides psychical stability in different life situations. Influencing the above mentioned components of emotional orientation, one develops emotional orientation itself. The further prospects of the research are connected with the development of correctional and developmental program as well as in the working out of practical recommendations of the development of EQ in senior school pupils.

Keywords: emotional intelligence, emotional orientation, components of emotional orientation, senior school age, emotional states, emotional distress.

Подано до редакції 30.09.2014
